

Много ли ягоди има в морето?

Милен Радев

Сряда, 13 Януари 2010 02:00

Сред любимите ми книги в детството бе "Плува, плува корабче" с абсурдни стихове и с не по-малко абсурдни илюстрации на майстора Конашевич.

Нощес във Фейсбук ми зададоха въпрос, който ме накара да си спомня едно четиристишие от предисторическата детска книжка:

*Попита ме някой, в пустинята бе то,
много ли ягоди има в морето?
Толкова колкото риби солени,
растат из гората по дървата зелени...*

Мен пък ме попита някой какво мисля за немския език на току що отхождащата от трибуната българска кандидат-комисарка. Затрудних се с отговора.

И не защото не можем да оценя нейната употреба на езика на Шилер и на Хайне. А защото зад този въпрос пред мен зейна цялата бездна на политическия, културен и дори национално-антропологичен провал, който преживяхме вчера.

За кусурите "по същество" вече писаха мнозина и в традиционните медии, и в демократичния интернет.

Умно, с болка и с чувство за срам. Досега не бяхме имали подобна възможност - поне аз не я помня - да проследим така продължително и убедително публичния резил на наш политик.

Аз ще пиша за езика. За езика на кандидатката и за езика на нашите политици зад граница. По силата на професионалните си занимания с устен превод имам някои впечатления от този кръг през последните 15 години.

В английския се използва хубав глагол за описване владеенето на чужд език - *to command a language*

. Именно за това става дума, когато излизаш със своите езикови познания на сцена, по висока от сцената на кварталното читалище и по-видима от естрадата в Борисовата градина. Трябва да командваш чуждия език. А не да се оставяш той да те командва.

Много са предпоставките за приближаване към идеала на съвършенното владееие на един чужд език. Може коректно да изчетеш предварително приготвен текст. Може дори повече или по-малко граматически правилно да отговориш на спонтанно зададени въпроси. Но това далеч не изчерпва императивно нужното за да се представиш, да

Много ли ягоди има в морето?

Милен Радев

Сряда, 13 Януари 2010 02:00

защитиш тезите си и да се наложиш на високата международна сцена.

Винаги е имало политици, които смятат, че "владееенето говоримо" - както са записали в служебните си справки - на един или друг "западен" език, е достатъчно за да се впускат без помощта на професионален преводач в официални разговори в странство, да излизат пред медиите и да правят заявления. Впрочем, същото важи с още по-голяма сила и за руския език, но това не ни е темата днес.

При сегашното и при предишното правителство броят на разчитащите на собствените езикови умения нарасна особено. В политиката навлязоха младите поколения, поучили на Запад и убедени, че чуждия език, на който са говорили с колеги и приятели, който ползват за комуникации в интернет и за прелистване на вестници е достатъчен за да се откажат от услугите на професионалния преводач.

В разговор на висше политическо ниво такава "владееене" се оказва заблуждаващо. То е предпоставка за конфузи, а не дай си Боже и за трагедии като снощната. Бих могъл да дам примери от практиката си за притеснения, за неудобство и потене от немска страна, предвид изразната немощ на насрещния гост - от България, или от някоя друга, близка ни по съдба страна. Бих могъл, но нямам право да го направя. Преплитането на различни видове професионални занимания е недопустимо. Обратното води до конфликт на интереси.

Използването на чужд език в кръговете, които имам предвид в този текст, изисква дълбоко и обширно познаване на контекста, на реалиите на страната, на културата ѝ, на актуалния обществен дебат в нея. На историята и стилистиката на езика, ако щете. Само готовността и способността за светкавична асоциация, за изпреварващо тълкуване на играта на думи, на цитата и метафората позволяват на беседващия да се чувства комфортно в разговора, да покаже своите реални професионални възможности и да избегне евентуалния гаф.

Мислейки за български политици, които се вписват в горната картина в момента ми идва наум едно име - това на Стефан Тафров. За мен обаче той е първо дипломат и интелектуалец и чак след това политик.

Трудно е да се убеждава виден представител на България, свикнат на внимание и репортерска навалица в Родината, че настоявайки на личен "стейтмънт" пред медиите или дори на водене на разговор на чуждия език, той върши преди всичко лоша услуга на самия себе си. И на каузата - за която всички се надяваме, че мисли да отстоява на първо място.

Обреченият на мълчание, стоящ или седящ до него преводач би могъл (в повечето случаи) да го избави от принудата да се изразява елементарно и схематично, от вероятността изказванията му да останат непълно разбрани или двусмислено изтълкувани. Говорейки на родния си език, представителят на България би бил в състояние да поднесе тезите си диференцирано, на нивото, на което обикновено се води политическият дебат в Западна Европа.

Много ли ягоди има в морето?

Милен Радев

Сряда, 13 Януари 2010 02:00

Снощното преживяване на живо бе за мен потвърждение на забелязваното и мисленото отдавна. Немският и английският на кандидат-комисарката са на достатъчно добро ниво за водене на разговори в непринудена, неформална среда. Те стигат навярно и за рутинни професионални срещи и протоколни церемонии в рамките на правомощията като шеф на ресора. Вчера те бяха явно недостатъчни.

Ако снощи в залата на ЕП тя бе решила след кратко приветствие на двата, познати ѝ езика, да премине на родния си език и бе обосновала това с важността и сложността на поставената ѝ задача, резултатът (извън юридическия казус „Глобал консулт“) може би щеше да е малко по-различен. Благодарение на професионалната работа на българските колеги от кабините.

Стана обаче така, че днес за кой ли път се събуждаме махмурлии. Едни от привичното нощесно отмиване на обидата с течности, други от умуване и терзания. На мен пък, кой знае защо ми идва пак наум друго стихче от "Плува, плува корабче":

*Иван-Диван на стената заспал.
Иван-Диван се от там изтървал.
И цялата царска армия, която е цяло море,
не може Ивана, не може Дивана да събере...*

Нещата започват да стават страшни. Защото без голямо усили вместо Иван може спокойно да впишем знаковото име "Андрешко". Или Ганьо. Със и без "бай" отпред...